

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. VII. [i.e. XII.] Testimonia scriptorum, sæculo decimo sexto anteriorum,
qui Cartusiensis Ordinis non fuerunt, producuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A quorum alter cum non asseverando, sed dubitando dumtaxat loquatur, satis indicat, auctores apud quos hoc adjunctum legisset, magna nec antiquitatis, nec auctoritatis fuisse; alter vero, cum auctores, apud quos illud invenisset, non nominet, facere non potest, ut hosce supra recensitis, qui ejusdem adjuncti non meminerunt, multo recentiores non fuisse putemus.

efficere, ut doctoris rediviui historia pro falsa sit habenda, non possunt.

214 Jam vero, cum id ita sit, manet, praefatum adjunctum apud scriptores antiquiores, qui ferale Doctoris Parisiensis spectaculum vel omnium primi, vel etiam proxime post hosce in litteras misere, non inveniri. Nec est, cur hic opponas Theodoricum, abbatem Trudonopolitanum, qui, quemadmodum nonnulli aiunt, in libro, De sacra temporum ratione inscripto, ita memorat: Ab hinc dierum nostrorum annis septem, Gregorio septimo primam Cathedralam occupante, cum essem Parisiis studiorum causa, rem vidi prodigiosam ac omni memoria dignam, nec solus miratus sum, Deum laudans. Mortuus est clericus, nomine Raimundus Milleban, tribus diebus alternis eadem Officii hora, qua dicebatur Lectio, quae sic incipit, « Responde mihi, » surrexit e feretro, et voce horribili clamavit: Justo Dei judicio accusatus sum, secundo: Judicatus, tertio: Condemnatus; quo dicto, cessavit omnis clerus orare, et ab ecclesia protinus cadaver ejectum est, et asinina sepultura donatum; hoc enim tam luculentem pro prodigiosa doctoris Parisiensis anastasi testimonium, quod hanc, si Theodoricus, oculati, ut verba recitata innuunt, rei geste testis, vere esset, extra omnem controversiam poneret, verosimillime, ne dicam indubie, commentitium est, uti infra ostendam. Quod modo ad assertam a Puteano et Blumenvenna infausti doctoris in sterquilino sepulturam pertinet, non dubito quidem, quin hanc illi ex auctoribus, aetatem suam praegressis, hausserint; verum hosce vel e primis, vel etiam e primis proxime secutis, qui Parisiense doctoris rediviui spectaculum litteris commendarint, fuisse, nulla omnino ratio suadet. Atque ita ex omnibus jam dictis liquet, e duobus hic jam memoratis prodigiose doctoris anastaseos adjunctis, utcumque habeantur pro falsis, explodi hanc velut commentum seu fabulam merito a Launoio non potuisse, cum ut historia quaelibet vera promittitur aut falsa, adjunctorum dumtaxat, quibus a primævis ac omnium antiquioribus, non autem etiam eorum, quibus a post secutis scriptoribus pro arbitrio fuit vestita, ratio sit habenda.

§ VII. Testimonia scriptorum, sæculo decimo sexto anteriorum, qui Cartusienis Ordinis non fuerunt, producuntur.

Inter auctores, qui Ordinis Cartusienis non fuere, atque ante sæculum sextum decimum Parisiensi doctoris rediviui prodigio testimonium præbuere, Cæsario Eisterbacensi, qui sæculo duodecimo senescente et sequentis initio floruit, primum locum concedit Annalium Cartusienium libri quarti auctor anonymus. Verum cum ea dumtaxat testimonia, quæ pro prodigiosa doctoris Parisiensis anastasi, secutoque hinc, ut ejus biographi atque scriptores antiquiores vel supra

jam laudati vel infra mox laudandi memoria produnt, Sancti nostri in eremum secessu extra omnem controversiam militant, in medium hic producere sit fixum, reperianturque, qui Cæsario de Parisiensi doctoris rediviui prodigio sermonem non esse velint, scriptoris hujus testimonium, de quo tamen quid censendum sit, separato § infra discutiam, hic modo non recensebo, uti nec supra memoratum, quod, etsi Theodorico, abbati Trudonopolitano, a nonnullis tribuatur, supposititium tamen, ut jam innui, commentitiumque verosimillime esse, infra dicenda aperient. Præterea hic etiam, quod ab Annalium Cartusienium libri iv auctore anonymo profertur, testimonium, a libri infra memorandi, qui De quatuor Paradisi fluminibus inscribitur, auctore suppeditatum. Etenim secundum hoc prodigiosa doctoris Parisiensis anastasi non in ecclesia aut publice coram innumera populi multitudine, sed privatim in defuncti ædibus coram paucis solisque hujus amicis evenit; hic autem ea dumtaxat, quæ horrendum illud prodigium publice factum perhibent, testimonia recenseri præsens institutum exigit. Eodem modo, quæ huc spectant, ex Annalium Cartusienium libro quarto hactenus non vulgato, sæpissimeque jam laudato descripta, una cum observationibus, quas iisdem libri illius auctor anonymus admiscuit.

216 Extat etiamnum, inquit hic, apud Montem-Dei crassum volumen, optima membrana conscriptum, continens Vitas Sanctorum, quod secum attulit ad Montem-Dei Joannes monachus abbatie sancti Arnulphi Metensis, qui circa annum mcccxxiv habitum Cartusiensem induit. Sic inscribitur codex: « Vita aurea super Legendas plurimorum Sanctorum cum quibusdam additionibus valde utilibus. » Et ad calcem litteris rubeis hæc de tempore scripti codicis leguntur: « Frater Joannes monachus sancti Arnulphi Metensis, filius Bertrandi dicti Trancon, cognominatus de Sancta Cruce, fecit fieri et scribi istum librum, et fuit finitus anno Domini mcccxxii in Vigilia sancti Vincentii levitæ et martyris. Finito libro, sit laus et gloria Christo. Amen. » In hoc igitur volumine historia damnati hominis sic describitur cum sequenti titulo, « Hic incipit, qualiter Ordo Cartusienis fuit institutus. Sicut patres nostri narraverunt nobis, fuit quidam magnus clericus, regens actu Parisiis in Theologia, magni nominis atque famæ non mediocris, qui ad ultimum vite suæ perductus est, cujus amissione, utpote tanti viri, tanti magistri, quum alii clerici universi præsentibus non modicum constrictati ad ejus exequias, prout moris est Parisiis, convenerunt; omnibusque, quæ ad exequias pertinebant, honorifice et rite paratis, ventum est ad hoc, ut defuncti corpus deberet poni in sepulchro, circumstantibusque clericis, qui defunctus erat, clamavit dicens: Justo Dei judicio accusatus sum. »

AUCTORE
C. B.

etiam perhibent codex Montis-Dei Ms.

ejus verba

217 « Quod audientes dicti magistri et clerici, et non immerito stupefacti, inito consilio, retulerunt corpus ad ecclesiam, in crastinum reservantes. Sequentique die exequiis iterum celebratis, cum vellent ponere corpus in tumulo, iterum clamavit mortuus et ait: Justo Dei judicio accusatus sum. Tunc magis ac magis admirati dicti clerici, et conquirites inter se, quid agere deberent, dixerunt quidam, quod judicium poterat sonare in bono et in malo: Unde fuit commune consilium.

AUCTORE
C. B.

» lium, ut et usque in sequentem diem, qui de-
» functus fuerat, intumulatus servaretur; quod
» et factum est. Divulgatoque prædictorum ru-
» more, sequenti die convenit pene universa
» civitas. Et cum ponerent defunctum in sepul-
» tura præparata, iterum clamavit: Justo Dei
» iudicio condemnatus sum. Dieti autem magi-
» stri, audito hoc verbo et tractatu habito dili-
» genti, dixerunt, eum esse damnatum. Erat
» autem tunc temporis quidam canonicus Re-
» mensis, magister in Theologia, nomine Bruno,
» magnæ sanctitatis et profundus sensus, qui, at-
» tente rem auditam considerans, vocavit quos-
» dam de scholaribus suis secreto et ait illis:
» Ecce, videtis, ... quid agere debeamus. Si
» homo tantæ scientiæ, tantæ vitæ, tantæ famæ,
» dicit se accusatum, iudicatum, condemnatum,
» quid nos sperare debemus miseri peccatores?
» Cumque dicerent ei, Magister, in omnibus
» parati sumus tuo acquiescere consilio, ait:
» Consulo, ut mundum, et quæ sunt mundi,
» fugiamus, et habitemus in solitudine secun-
» dum illud: Ecce, elongavi fugiens, et mansi
» in solitudine. Et incipiamus Ordinem nobis

B

hic recitan-
tur,

» pœnitentiæ et securitatis.
» 218 » Et addidit: « Est nobis quidam sanctus
» episcopus in partibus Burgundiæ in civi-
» tate Gratianopoli, in cujus episcopatu sunt
» loca deserta, et pene inaccessibleia. Eamus ad
» eum, et ejus consilio omnia faciamus. Vene-
» runt igitur septem unanimes et unius volun-
» tatis. Cumque intrarent prædictam civitatem,
» accidit, ut sanctus vir dictus episcopus obdor-
» miret in camera sua. Veditque in somnis, et,
» ecce, septem stellæ cadebant ante pedes ejus
» et postea ascendebant per diversos montes
» et multa deserta usque ad quemdam locum
» horridum valde, et ab hominibus remotum:
» steterunt autem ibi. Evigilante autem dicto
» episcopo, et de visione septem stellarum cogi-
» tante, adest magister Bruno cum sociis suis.
» Cadentibus autem dictis septem ante pedes
» viri sancti, conferebat in cordo suo de septem
» stellis, nam ipsi septem erant. Levavit autem
» eos benigne ad osculum. Et, inquisita et dili-
» genter intellecta qua causa venissent, dixit
» eis: Scio locum vestrum, a Deo vobis para-
» tum, et duxit eos non sine grandi labore ad
» locum, ubi steterant septem stellæ, et ait,
» Ecce locus vester. Ibi igitur, ipso sancto viro
» juvante, cœperunt ædificare primam domum
» Ordinis Cartusianensis, quæ Domus Cartusiæ
» nuncupatur. »

C

codex itidem
Ms. Longi-
pratensis.

» 219 Hæc ibi, quæ non discrepant a cæteris,
» sed notandum, quod sanctus Bruno dicitur se-
» creto socios suos allocutus. Verisimile est etiam,
» hujus codicis auctorem vidisse Chronicon, a no-
» stro anonymo (*adi verba num. 199 et seq. ex hoc
» transcripta, et num. 12 et binos seqq.*) editum
» circa annum mcccxx. Ante quinquaginta annos
» asservabatur in Cartusia Monsterolensi Ms. co-
» dex ecclesiæ Longiprati Ambianensis diocesis,
» in quo tunc historiam præfatam legit quidam
» monachus Montis-Dei. In hoc etiam codice plu-
» rima metra Gallica una cum Epistola seu Tra-
» ctatu de Vita solitaria ad Fratres de Monte Dei
» nomine Guillelmi continebantur. Hic autem
» codex datus fuit Cartusiæ Monsterolensi circa
» annum mcccxxx, ut in eo legitur, « Par Mess-
» » res Roberts Bataille Canoene de Lonepré en
» » Santer as Chartreux de Monstrel. » Ex his
» lquet, hanc historiam sub initium seculi quarti

decimi fuisse notissimam, ac proin ejus origi-
nem antiquissimam fuisse; nec enim verisimile
est, eam eodem tempore tot in locis unanimes
consensu fuisse excogitatum. *Hicce observatis,
Cartusianus anonymus testimoniis jam adductis
infraque adhuc adducendis picturas ac tabellas
antiquas interserit, quæ cum ferale doctoris,
damnatum se vociferatis, spectaculum exhibeant,
testimoniorumque loco hinc esse quodammodo
queant, verba etiam, quibus id facit, proxime jam
recitatis adjungo.*

» 220 *Sichabent*: Innocentius hujus nominis VI,
summus Pontifex, in refectorio Cartusiæ Villæ-
novæ, quam fundavit anno mcccvi, jussit depin-
gi ortum et progressum Ordinis Cartusien-
sis, incipiendo a sancti Brunonis et sociorum
ejus conversione, ibique etiamnum inter alias
tabellas una cernitur, exprimens illud expa-
vescendum damnati hominis spectaculum. Etsi
picturas et colores in hac historia contempserit
et irriserit Launois, non possumus præfatis
tabellis non atterere precatorium librum, quo
usus est Joannes, dux Bituricensis, Joannis regis
Franciæ filius, natus anno mcccxi, et mortuus
anno mcccvi. Hunc librum modo in Cartusia
constituti præ manibus habemus, politis venu-
stisque litteris, deauratis intersertis caracte-
ribus, exaratum, ac pluribus exquisito oleari
subactis opere depictis imaginibus sparsim or-
natum, inter quas octo visuntur, totam conver-
sionis sancti Brunonis historiam exprimentes,
ex quibus tres elegantissime triplicem damnati
hominis anastasin repræsentant cum subscri-
ptione triplicis vocis, accusationis scilicet, ju-
dicationis et damnationis. Quidam, qui librum
non vidit, ut ejus picturæ testimonium anti-
quius luculentiusque redderet, scripsit, præfa-
tum ducem non fuisse auctorem depingendi
has imagines, quas ideo diu ante pictas credidit.
Sed ingenue fatemur, eas non fuisse antiquio-
res ætate ejusdem principis, ut ex primo hujusce
libri folio apparet, ubi sic scriptum legitur:
« Ces heures fit faire tres-excellent et puissant
» prince Jehan, fils de roy de France, duc de
» Berry et d'Auvergne, conte de Poitou, d'E-
» stampes, de Bouloingne et d'Auvergne, » id
est, « Hæc horæ precatoriæ compactæ sunt jussu
» excellentissimi ac potentissimi principis Joan-
» nis, filii regis Franciæ, ducis Biturigum et
» Arvernæ, ac comitis Pictonum, Stamparum,
» Bononiæ et Arvernæ. » Deinde nomen scri-
ptoris sive pictoris subscribitur sic, « Flamel. »
Cujus Opus omnes, qui vident, mirantur, adeo
ut locum mereatur habere inter egregios hujus
temporis pictores.

uti etiam,
quibus et ta-
bella picta
suffragantur.

E

* facta

F

» 221 *Redit modo ad scriptorum, qui Ordinis*
» *sui non sunt, testimonia Cartusianus anonymus,*
» *itaque hæc recensere pergit: Ranulphus Lygden,*
» *monachus in Occidentali Anglorum parte oriun-*
» *du, qui vivebat anno mcccxiij, inter plura, quæ*
» *scripsit, Polychronicon edidit, libros septem*
» *complectens, in quorum ultimo, capite iv de*
» *sancto Brunone et causa conversionis ejus sic*
» *loquitur: « Bruno, Colonia Agrippina oriun-*
» *dus, litterarum gratia Lutetiam, studiorum*
» *nomine tunc celeberrimam, se contulit. Ibi*
» *canonicus factus inter professores locum te-*
» *nuit. Præceptoris autem sui, cui defuncto*
» *jam exequiæ parabantur, voce, qua, capite*
» *e feretro exerto, se damnatum querebatur,*
» *motus, in erenum quamdam, sex aliis eum*
» *comitantibus, egressus, vitam egit duram.*

Ranulphus
Lygden, mo-
nachus An-
gulus,

A

A » A loco, quem incolebant, Cartusianorum Or-
 » dini nomen inditum est. Post annum sextum
 » per Urbanum discipulum suum, qui jam Ro-
 » manæ præerat Ecclesiæ, revocatus suam ei in
 » Ecclesiæ negotiis præstitit aliquandiu operam.
 » Verum sacræ curiæ laborum pertæsus, ad lo-
 » cum pristinum, rejecto simul Risensi * archi-
 » episcopatu, quem accipere jubebatur, rediit. »
 » Errat hic auctor, cum dicit, sanctum Brunonem
 » canonicum Lutetiæ factum et post præstitam
 » Urbano Papæ operam ad locum pristinum, quo
 » videtur intelligere Cartusiam, rediisse. Sed hu-
 » jusmodi lapsus levis sunt, nec possunt ei fidem
 » detrudere circa ea, quæ de damnati historia
 » narrat. Hæc vero satis conveniunt cum narra-
 » tione codicis Metensis, in quo (*infra pluries me-
 » morando*) infelix ille homo dicitur magister sive
 » præceptor trium illorum, qui circa illius ca-
 » daver in orationibus pernoctaverant. Hujus au-
 » ctoris verba non carpsit Launoius, quia non
 » novit eum. Hæc autem habuimus ante xx annos
 » a Cartusia Villæ-Franchiæ nostræ provinciæ
 » Aquitanie. Utrum vero ex manuscripto codice,
 » aut ex impresso auctoris Tractatu, excerpta fue-
 » rint, fatemur, nos ignorare.

B » Per id temporis (*sæculo nempe XIV*)
 » vivebat Joan. Iperius, Benedictinus abbatie
 » S. Bertini Audomaropolitanæ diocesis, qui in
 » Chronico ejusdem monasterii agens de funda-
 » tione Ordinis Cartusienis, nostræ historiæ me-
 » minit. Hujus Chronici (*exstat modo apud Mar-
 » teneum tom. III Anecdotorum insertum*) nondum
 » (*cum scilicet hæc scribebantur*) typis excusi ipsi-
 » sima verba, prout a R. Patre Mabillonio nobis
 » officiose transmissa sunt, hic subjicimus. « In
 » studio Parisiensi quidam doctor in Theologia
 » valde sollemnis obiit, ad cujus exequias mul-
 » titudo magistrorum et scholarium convenit.
 » Et dum corpus defuncti in sepulchro poni de-
 » beret, clamavit dicens : Justo Dei judicio
 » accusatus sum. Stupentes magistri illud ad
 » ecclesiam retulerunt. In crastino Missa cum
 » exequiis iterum celebratis, dum tumulari de-
 » beret, iterum clamavit : Justo Dei judicio
 » judicatus sum. Altero vero crastino, Missis et
 » exequiis celebratis, dum in sepulchro pone-
 » retur, iterum clamavit : Justo Dei judicio
 » condemnatus sum. Sic credentes, eum vere
 » esse damnatum, recesserunt. Erat inter cæ-
 » teros quidam doctor sollemnis, nomine Bruno,
 » canonicus Remensis. Hoc eventum pavefactus
 » quibusdam de scholaribus suis ait : Quid
 » faciemus, cum homo tantæ scientiæ dicat,
 » se accusatum, judicatum atque damnatum?
 » Quibus suo consilio stare spondentibus ait :
 » Mundum fugientes in solitudine incipiamus
 » Ordinem penitentiae. In hoc proposito magi-
 » ster Bruno cum sex sociis concordis venit ad
 » Gratianopolim civitatem inter montana Bour-
 » gondiæ.

C » In illa die vir sanctus illius civitatis
 » episcopus vidit in somnis septem stellas ca-
 » dentes ante pedes ejus, dehinc ascendentes
 » et * deserta usque, ad quemdam locum hor-
 » rendum, ab hominibus remotum, et ibi ste-
 » terunt. Statim eodem mane adest magister
 » Bruno cum sociis, cadentes ante pedes epi-
 » scopi. Conferens vero episcopus in corde suo
 » de septem stellis; nam et ipsi septem erant,
 » benigne levavit eos ad osculum, et scita causa,
 » pro qua venerant, duxit eos ad locum, ubi
 » steterant septem stellæ, dicens : Ecce locus

» vobis a Deo paratus. Ibidem igitur, sancto
 » episcopo juvante, cœperunt edificare primam
 » domum Ordinis, quæ Cartusia nuncupatur. »
 » Hæc ille, visionem sancti Hugonis paulo secus
 » referens, quam legitur in ejus Vita, a nostro
 » Guigone edita. Nec hunc auctorem novit Lau-
 » noius. Obiit Iperius anno mccc.lxxxiii. Sequitur
 » Joannis Gersonis, celeberrimi illustrissimæ Pa-
 » risiensis academiæ cancellarii, auctoritas; quem
 » Launoius putat primum de doctoris anastasi
 » scripsisse. Verum cum ex supra dictis constet,
 » eam (*ex hæc scribentis scilicet, qui, quod ex su-
 » pra dictis incertum, anno circiter 1220 quinque
 » primorum Cartusie Priorum Chronicon scri-
 » ptum statuit, Cartusiani anonymi opinione*) annis
 » jam ducentis et amplius ante Gersonis obitum,
 » qui anno 1429 contigit, litteris fuisse mandatum,
 » ruunt Launoi argumenta, quibus tanti viri te-
 » stimonium dispungere nisus est.

» 224 Sed de eo iterum infra. Gersonis fere
 » æqualis fuit S. Antoninus, qui fuse hanc histo-
 » riam describit. Hunc Sanctum Launoius asserit
 » rem a Gersone traditam multis e suo Marte au-
 » xisse. At contrarium patet ex verbis anonymi
 » Cartusienis, qui scribebat (*quinque primorum*
 » *nempe Cartusie Priorum Chronicon*) circa annum
 » (*adi, quæ huc faciunt, num. 12 et seqq. allata*)
 » mcccxx, superius citatis; a quo Antoninus vide-
 » tur suam desumpsisse narrationem, mutatis
 » tantum stylo et aliquibus verbis, ut sunt ECCLE-
 » SIA PRO AULA, SEPULCHRUM PRO ECCLESIA, et aliis
 » paucis similibus. Quod quidem ante eum fece-
 » rat alter anonymus, qui Chronicon Cartusie
 » collegit circa annum mccc.lx, ut suo loco jam
 » annotavimus. Nihilque prorsus addidit S. An-
 » toninus præter sepulturam asininam. Oratio
 » quoque S. Brunonis ad socios, quam Launoius
 » carpit quasi a S. Antonino confictam, reperitur
 » apud nostrum Bosonem, aut certe (*videtis dicta
 » num. 8*) apud Tractatus de Origine et veritate
 » perfectæ religionis auctorem, qui eam ex eodem
 » anonymo mutuatus fuerat, ut etiam probare
 » est ex codice Thuaneo, in quo tota describitur,
 » prout in vetustioribus codicibus legebatur.
 » Nec propterea cum Antonino carpendus venit
 » ille vetus auctor, qui juxta morem multorum
 » historicorum sanctum Brunonem descripsit
 » suos alloquentem socios et ad mundi contem-
 » ptum adhortantem, non equidem ipsismet beati
 » Viri verbis, sed similibus, ut ipse profitetur,
 » sic scribens : « Erat ibi magister Bruno, qui,
 » supradictis vocibus salubriter territus atque
 » compunctus, allocutus est quosdam socios
 » suos, ibidem præsentibus, iis vel similibus ver-
 » bis etc. »

» 225 Post testimonium sancti Antonini (*Lau-
 » noius*) addit, se præterire consulto Dionysium
 » Cartusianum, Joannem Nauclerum, Hartman-
 » num Schedelem, Polydorum Vergilium, Sixtum
 » Senensem, Gabrielem Prateolum et recentiores
 » alios, quos asserit « nihil ferme mutasse in nar-
 » ratione Antonini, licet aliquid in locutione
 » mutarint. » Id quidem verum est de Nau-
 » clero, Schedele et Prateolo, sed non de aliis.
 » Nam Dionysius noster mentionem tantum facit
 » de tribus diebus, quibus voces illas terribiles
 » damnatus protulit, sed nihil habet de ecclesia,
 » de sepultura asinina et de oratione sancti Bru-
 » nonis ad socios, sicut nec Polydorus Vergilius,
 » et Sixtus Senensis, qui paucis verbis dicunt,
 » sanctum Brunonem, cum audisset, quemdam
 » suum amicum post mortem clamantem : a Justo
 » Dei

AUCTORE
 C. B.

sanctus Ante-
 ninus

E

F

aliquæ non-
 nulli.

* Rhegiensi

Joannes Ipe-
 rius

in Chronico,
 Joannes Ger-
 son,
 * an ad?

AUCTORE
C. B.

» Dei iudicio damnatus sum, » hinc territum cum quibusdam sociis in locum desertum secessisse; in quibus certe tota rei continetur substantia, quam verissimam asserimus. *Subdit modo, qui hæc scribit, Cartusianus anonymus, sæpissime laudatus, num. 215 huc transcripta verba, quibus in S. Brunonis Vita, quam Bertholdus Remboldus anno 1308 Lutetia typis vulgavit, auctorem anonymum quædam observat, ac deinde nonnulla etiam in rem suam disserit de Theodorici abbatis Trudonopolitani, supra jam laudati, testimonio; quod tamen genuinumne, an supposititium sit, sese dubitare, satis innuit; et merito sane, uti ex iis, quæ § sequenti in medium adducam, manifestum evadet.*

§ XIII. An scriptoribus, qui pro doctoris Parisiensis anastasi, hujusque adjunctis testati sunt, merito accenseri queat Theodoricus, abbas Trudonopolitanus.

Testimonium, quod Theodorico, abbati Trudonopolitano.

Cartusianus anonymus, qui *Annalium Ordinis sui librum quartum hæcenus non vulgatum contexit, scriptores antiquiores, qui etsi Cartusiani non fuerint, testimonium tamen pro doctoris Parisiensis anastasi præcipuisque hanc comitatis adjunctis præbuerit, in medium adducturus, Operis sui num. 75 ita præfatur: Expositis superius testimoniis, ab auctoribus Cartusienis professionis desumptis, ad testimonia transimus auctorum extraneorum, sive qui de Cartusienis Ordini non sunt. Inter quos referre possemus Theodicum abbatem Sancti Trudonis Ordinis Sancti Benedicti, diocesis Leodiensis, et ab eo seriem hanc inchoare, quia vixit circa annum m, et fuit coævus Sancti Brunonis, sed eum nihilominus prætermittimus, quia Opera ejus non vidimus, licet a viris fide dignis verba ejus sciamus relata, quibus hanc *infausti Parisiensis doctoris* historiam narravit. De eo tamen inferius, data occasione, fusius agemus. *Hæc ille; qui, quod in fine hic promittit, recitatis scriptorum nonnullorum extraneorum testimoniis, re ipsa etiam exsequitur, Operis sui num. 86 sic scribens: Est et alius, qui primus dicitur horum verborum, Lectionis scilicet quartæ, ad quæ infelix doctor primo se accusatum, secundo iudicatum ac tertio tandem damnatum, responderit, initium in recitando de defunctis Officio constituentium, auctor et scriptor oculatus, nempe Theodoricus abbas sancti Trudonis, qui vivebat circa annum m, vel ille, qualiscumque sit, auctor libri « de Sacra ratione temporum, » in quo prodigium Parisiense... describi asserunt. Verba num. 214 jam transcripta ideoque hic iterum non transcribenda, quibus id in Opere illo fieri asseritur, Cartusianus anonymus modo recitat, ac deinde ita prosequitur: Si constaret de auctoritate hujus narrationis, nihil clarius aut certius proferri posset ad astruendam hujus historiae veritatem.**

227. Primus, qui Theodicum in testem ad-

duxit, fuit Joannes Galaudus sacerdos Tolosanus et doctor Theologus, qui, pio in Ordinem Cartusiensem ductus affectu, Chronicon illius anno mxcv composuit. Quod cum typis morte præventus dare non potuisset, Cartusie Parisiensi reliquit atque donavit. In eo Opere, ubi de doctoris anastasi disserit, ad eam probandam duorum auctorum testimoniis usus est, videlicet Cesarii Eisterbacensis, et Theodorici abbatis Sancti Trudonis in diocesi Leodiensi, quorum ipsa verba, prout a nobis superius exscripta sunt, ipse retulit, dicens de Theodorico, quod hæc verba habeat « in suo pereleganti volumine de Sancta temporum ratione; » Unde patet, Cartusianos hanc historiam non « novo » cumulasse mendacio, » ut exprobrat Launois in conclusione capitis quinti, quando ad eam confirmandam Bartholdo Nihusio Theodorici auctoritatem sub bona fide Galaudi, viri honesti et docti, exhibuerunt. Scimus tamen nec a Trithemio, nec a Possevino inter libros, a dicto abbate conscriptos, nominatim recenseri Chronicon aut Librum sub titulo « De Sacra temporum ratione, » quem ei Galaudus ascripsit, nisi forsitan contineatur sub hac generali Trithemii conclusione, « Multa alia scripsit, quæ ad me non pervenerunt. » Ut sit, fides maneat apud Galaudum, hujus textus primum exscriptorem, donec quid certius reveletur. *Hactenus Cartusianus anonymus sæpissime laudatus, merito sane existimans, nihil ad fidem indubitam prodigiosæ doctoris Parisiensis anastasi conciliandam magis aptum accommodatumque, quam num. 214 huc transcriptum, si modo de hujus sinceritate constaret, Theodorici abbatis Trudonopolitani testimonium, posse afferri.*

228. Ast supposititium illud esse, verosimilimum ideo apparet, quod, quæ a veritate aliena sunt, Theodoricoque proinde, auctori synchrono iuxta ac testi oculato, non congruentia, verosimillime complectatur. Res ex jam nunc dicendis patescet. *Lectionem, quæ ab hisce vocibus, Responde mihi, inciperet, desumptaque proinde ex libro Job esset, in Parisiensi Defunctorum Officio Sancti nostri ætate fuisse, apertissime utique (ali num. 214) indicat; verum Joannes Abrincensis episcopus in libro, quem de Officiis ecclesiasticis S. Brunonis ætate conscripsit, hæc sequentia, Launoio, cui hæc in re fidem a nemine negatam invenio, in sua de vera causa secessus S. Brunonis in eremum dissertatione cap. 5 testante, memorie prodit: In crastino omnium Sanctorum fiat festiva celebratio omnium mortuorum, in qua non dicatur Hymnus aut Invitatorium. Bini clerici cantent unumquodque Responsorium, duoregant chororum, duo cappati Gradale, quatuor cantent Tractum Matutinæ, et Horæ diei nullo modo prætermittantur, sed has feriatim dictas Agenda mortuorum festiva sequatur. Prima dicta, tres Psalmi, scilicet Ad Dominum, cum tribularer, Levavi, lætatus sum, in tono dicantur, et, versu dicto, Kyrie eleison cantetur. Oratione Dominica finita, cum primo tantum cap. Requiem æternam, oratio sequatur. Eodem modo in ceteris, Horis exceptis et Matutinis. In tertia, Ad te, levavi, Nisi quia Dominus, Qui confidunt. Versiculus erit, A porta inferi. In sexta, In convertendo, Nisi Dominus ædificaverit, Beati omnes. Vers. Non intres in iudicium. In Nona. Sæpe expugnaverunt, De profundis, Domine non est. Versiculus, In memoria æterna. In Completorio, Deus misereatur, Deus in adiutorium,*

D
tribuitur,
primus lau-
davit Galau-
dus sacerdos.

E

Id, in Defunctorum Officio Sancti ætate,

F